

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Työkalu leikkipuiston turvallisuuksuunnitelmaan

Kyrönperä, Sofia

2016 Laurea

LAUREA Laurea-ammattikorkeakoulu
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Työkalu leikkipuiston turvallisuussuunnitelmaan

Sofia Kyrönperä
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Kyrönperä, Sofia

Työkalu leikkipuiston turvallisuussuunnitelmaan

Vuosi	2016	Sivumäärä	46
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda työkalu leikkipuistojen turvallisuussuunnitelmalle. Tavoitteena on lisäksi luoda työkalu turvallisuussuunnitelmaan, jonka jokainen työntekijä pystyy vaivattomasti lukemaan ja josta löytyy leikkipuiston turvallisuustoiminnalle tarvittavat tiedot. Leikkipuistot ovat tässä opinnäytetyössä tarkoitettuja avoimen varhaiskasvatuksen yksiköitä, joissa on henkilökuntaa ja päiväkotimaisia tiloja sekä ohjattua toimintaa. Työkalu on vapaassa käytössä ja muokattavissa sopimaan parhaiten organisaationsa erityispiirteisiin.

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Helsingin kaupungin leikkipuiston kanssa. Saadun työkalun pohjalta päivitetään kyseisen leikkipuiston turvallisuussuunnitelma toimeksiantosopimuksen pohjalta. Työkalussa on hyödynnetty Helsingin kaupungin mallipohjaa leikkipuistojen turvallisuussuunnitelmaan.

Opinnäytetyössä on selvitetty teoriapohjana turvallisuus- ja pelastussuunnitelmiin liittyviä lakeja ja normeja. Saatu tuotos, työkalu on opinnäytetyön liitteenä.

Kohdeleikkipuiston henkilökunta on kommentoinut ja antanut palautteensa valmiin turvallisuussuunnitelman helppolukuisuudesta, teemojen jäsentelystä sekä tarpeellisesta tai ylimääräisestä tiedosta. Palautteen pohjalta turvallisuussuunnitelmaa ja samalla työkalua on muokattu vastaamaan kohdeympäristönsä tarpeita paremmin.

Asiasanat: turvallisuussuunnitelma, avoin varhaiskasvatus, työkalu turvallisuussuunnitelmaan

Kyrönperä, Sofia

A security plan tool for staffed play parks

Year	2016	Pages	46
------	------	-------	----

The goal of this thesis is to develop a tool for a security plan of staffed play parks. The goal is also to create a security plan which every staff member can read effortlessly and in which one can find all the necessary information for the play parks' security actions. In this thesis play parks mean staffed kindergarten-like places which children attend with their parents or other guardians. The tool is free to use in any similar organisation and is freely modifiable to suit their specific needs.

The thesis is functional. It is made with co-operation with a staffed play park of the city of Helsinki. The security plan of this play park is updated as the result of the thesis process, as it is agreed in a mutual agreement between me and the staffed play park. The city of Helsinki has a model template of a security plan for these kinds of units which has been utilised as the structure of the tool. The tool can be found as an attachment of this thesis.

I've received feedback from the staff of the co-operation staffed play park. The feedback has been about the readability, theme organisation and necessary and unnecessary information found in their security plan. Based on the feedback the tool and the security plan have been modified to suit better the needs of its target organisation.

Keywords: security plan, tool, staffed play park

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Kuvaus ja kehittämismenetelmät	7
1.2	Rajaukset	8
2	Käsitteet	8
3	Leikki puisto toimintaympäristönä.....	11
3.1	Toimintaa eri mallisena	11
3.2	Avoimen toiminnan heikkouksia	12
4	Turvallisuussuunnitelma	12
4.1	Turvallisuussuunnitelman kuvaus ja tarkoitus	12
4.2	Teoreettinen tausta	17
5	Turvallisuussuunnitelman työkalu.....	20
5.1	Rakenne.....	20
5.2	Työkalun käyttäminen leikki puistossa	21
5.3	Turvallisuussuunnitelman käyttöönotto.....	22
5.3.1	Yleiset tiedot.....	23
5.3.2	Rakenteelliset ja tekniset turvallisuusjärjestelyt	24
5.3.3	Rikoksentorjunta	24
5.3.4	Turvallisuussuunnitelman jalkauttaminen	25
6	Työkalun arviointi ja jatkokehittäminen.....	25
6.1	Itsearviointi	26
	Painetut lähteet.....	27
	Sähköiset lähteet	28
	Kuviot	29
	Taulukot	30
	Liitteet.....	31

1 Johdanto

Opinnäytetyönäni minulla on luoda työkalu leikkipuiston (myöhemmin myös puiston) turvallisuussuunnitelman luomiseksi. Työkalun avulla on päivitetty turvallisuussuunnitelma yhteistyökumppanin Helsingin kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen eteläisen alueen leikkipuistoon, joka sijaitsee Kumpulassa. Leikkipuiston kanssa on tehty toimeksiantosopimus turvallisuussuunnitelman päivittämisestä. Leikkipuistossa käytetään muiden puistojen tapaan Helsingin kaupungin mallipohjaa, jota olen voinut käyttää hyväkseni työkalun luomisessa. Mallipohja on saatu leikkipuistolta eikä se ole julkinen. Leikkipuiston turvallisuussuunnitelma on päivitetty syksyn ja talven 2016 aikana samaan aikaan opinnäytetyön kirjoittamisen kanssa. Leikkipuistossa on käyty sen verran, mitä vaaditaan arvioimaan riskit uudelleen ja päivittämään turvallisuussuunnitelma sekä käyty tarkastamassa kiinteistön ja kiinteiden rakenteiden kunnon sekä valvontajärjestelmien toimivuuden. Puiston pihassa on leikkilaineita, joiden kunto on tarkistettu. Sopimus on kirjoitettu puiston johtavan leikkipuisto-ohjaajan kanssa, jonka päivittäinen toimipaikka ei kuitenkaan sijaitse kyseisessä leikkipuistossa. Turvallisuussuunnitelma on päivitetty niiden tietojen pohjalta, mitä kohteelta on saatu henkilökunnalta, ohjaajilta.

Yhteistyökumppanin leikkipuisto on kaikille lapsille avoin, jossa alle kouluikäisten on oltava huoltajan seurassa. Päiväkoteihin verrattuna puiston ohjaajilla ei ole varsinaista vastuuta lapsista samalla tavalla, vaan valvonta- ja huolenpitovastuu jossa huoltajilla on kuitenkin varsinainen vastuu lapsestaan. Kouluaikana alakoululaiset voivat ilmoittautua ilta- ja viikkipäivätoimintaan, jossa on mahdollisuus maksulliseen välipalaan. Lapset ja huoltajat voivat olla puistossa myös ilman ilmoittautumista, joten puiston käyttäjien tarkka lukumäärä ei ole etukäteen tiedossa. Puistossa on neljän ohjaajan lisäksi vaihteleva määrä harjoittelijoita, työkokeilijoita ja kesätyöntekijöitä. Leikkipuisto on kenties siitä epätyypillinen leikkipuisto, sillä siellä on useampi työntekijä. Helsingin kaupungille tämä on tyyppistä, mutta ei niin tavallista muualla Suomessa. Asiakasmäärä vaihtelee kausittain sekä kellonajasta riippuen, muutamasta kymmenestä reilusti toiselle sadalle. Lisäksi puiston toimintaan kuuluu kerho ja muuta ohjattua toimintaa, jotka sitovan henkilökuntaa niiden pitämisen ja suunnittelun ajaksi.

Henkilökuntaa ollessa vähän kirjallisten perehdytysohjeiden tärkeys korostuu, sillä resurssit eivät välttämättä riitä tyydyttävään suulliseen perehdytykseen jos se samalla sitoo kaksi työntekijää toimintaan. Leikkipuistot ovat velvoitettuja luomaan vähintään pelastussuunnitelman tai sitä laajemman asiakirjan, turvallisuussuunnitelman. Henkilökunnan on osattava edellä mainittujen sisältö. Turvallisuussuunnitelma on helppo käydä vain pintapuolisesti läpi tai unohtaa kokonaan, jos perehdytys painottuu työpaikan päivittäisiin toimintoihin. Turvallisuussuunnitelmatkin pitäisi kuitata luetuksi ja ymmärretyksi suunnitelman käsittelyn jälkeen, mikä toivottavasti antaa suunnitelmalle sen tarvitsemää painoarvoa.

Turvallisuussuunnitelmalle on harvoin mahdollista saada ulkopuolista tekijää vaan puiston oma henkilökunta on vastuussa sen laatimisesta. Tällöin korostuu suunnitelman laatimisen ohjeiden yksinkertaisuus ellei henkilökunnalla ole vastavasta aiempaa kokemusta.

1.1 Kuvaus ja kehittämismenetelmät

Opinnäytetyön varsinainen työ eli työkalu turvallisuussuunnitelman luomiseen on avoin kaikille ja vapaasti käytettävissä ja sovellettavissa. Se on ladattavissa Theseuksesta siitä kiinnostuneille. Hankkeessa on yhteistyösopimus Helsingin kaupungin Leikki puisto Intian kanssa, jonne on päivitetty työkalun pohjalta ajantasainen turvallisuussuunnitelma.

Opinnäytetyö on kolmiosainen. Ensimmäinen osa koostuu lähdekirjallisuudesta ja teoriapohjasta. Lähdekirjallisuutta on kerätty niin Internet-lähteistä kuin alan painetusta kirjallisuudesta. Toisessa osassa luodaan taulukko-työkalu turvallisuussuunnitelman luomiselle leikkipuistoon. Työkalu etenee teemoittain kysymys kysymykseltä, joihin on liitetty kappaleeseen johdattavia tarkentavia kysymyksiä ja aiheeseen liittyvää taustatietoa linkkien kautta. Kolmannessa vaiheessa päivitetään Helsingin kaupungin Leikki puisto Intian turvallisuussuunnitelma luodun työkalun mukaisesti. Intialle luotu turvallisuussuunnitelma luovutetaan ainoastaan leikkipuiston itsensä saataville.

Opinnäytetyön työkalua voi hyödyntää varsinkin sellaisissa leikkipuistoissa ja avoimen varhaiskasvatuksen toiminta-paikoissa, joissa ei ole mahdollisuutta omaan turvallisuuspäällikköön tai täysipäiväiseen turvallisuusvastaavaan. Henkilökunta voi yhdessä työkalun avulla luoda työpaikalleen pelkistetyn turvallisuussuunnitelman, jota voivat itse tarpeen mukaan muokata, lisätä tai josta voivat vähentää tarpeetonta tietoa. Työkalun kysymyksiin vastaamalla perusteellisesti henkilökunta saa samalla luotua turvallisuussuunnitelmaansa kohta kohdalta. Lopputulos voi henkilökunnan panoksen mukaisesti olla hyvinkin kattava ja suunniteltu tai suppeampi kokonaisuus, josta löytyy kuitenkin kaikki tarpeellinen tieto.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyö etenee ohjauksessa sekä yhteistyössä yhteistyökumppanin kanssa. Yhteistyö-organisaatiossa on vierailtu syksyn ja talven 2016 kuluessa sekä oltu muuten yhteydessä yhteistyökumppanin edustajaan turvallisuussuunnitelman tiedonkeruun tiimoilta. Turvallisuussuunnitelmaan sisältyvä riskienarviointi on toteutettu yhteistyössä leikkipuiston henkilökunnan edustajien kanssa. Tiedonkeruumenetelmänä on pääasiassa käytetty haastattelua sekä kirjalliseen tietoperustaan tutustumista niin julkisista Internet-lähteistä kuin Helsingin kaupungilta saaduista yksityisistä materiaaleista. Henkilökunnalta on kerätty tietoa niin avoimen haastattelun kuin yksittäisten yksityiskohtien perusteella, minkä johdosta on onnistuttu luomaan kuva leikkipuiston päivittäisestä toiminnasta.

1.2 Rajaukset

Tämä työkalu on tarkoitettu päiväkodinomaisille leikkipuistoille, joissa on henkilökuntaa ja kiinteistöjä. Se ei ensisijaisesti koske ulkoilmaleikkipuistoja, vaikka sitä voidaanakin joiltain osin niihin soveltaa. Ulkoilmaleikkipuistoilla tarkoitetaan tässä kohtaa itsenäistä ulkoaluetta leikkilaineineen, jossa ei kuitenkaan ole ulkopuolista valvontaa tai muuta ohjattua toimintaa. Opinnäytetyö ei useiden päiväkoteihin liittyvien turvallisuussuunnitelmien tapaan käsittele lapsen turvallista kehitystä ja ohjausta niiltä osin kuin ne eivät liity kiinteistöön liittyvään turvallisuusjohtamiseen. Leikkipuistoilla ja puistoilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä avointa varhaiskasvatustoimintaa.

2 Käsitteet

Seuraavassa luvussa käydään läpi turvallisuussuunnittelulle keskeisiä käsitteitä sekä niihin liittyvää tietoperustaa.

Turvallisuus ja turvattomuus

Tikkasen mukaan turvallisuus mielletään usein tunteena, olotilana, joka on mukana yksilön tai yhteisön toiminnassa (Tikkanen ym. 2007, 13). Sitä pidetään usein itsestäänselvyytenä, jolloin vasta turvattomuuden tunne saa turvallisuuden tunteen tunnistetuksi. Turvattomuutta aiheuttaa usein ennalta-arvaamattomat ja ikävät tapahtumat, joihin yksilö ja yhteisö ei välttämättä osannut varautua. Turvallisuuden olotilaa ei voi kattavasti kuvailla, sillä se koostuu jokaisen omista kokemuksista, havainnoista ja kokemuksista. Se syntyy tyypillisesti rutiineista, ennalta-arvattavuudesta ja luotettavuudesta. (Tikkanen ym. 2007, 13.)

Turvallisuuden olotilaa ja tärkeyttä voidaan myös tarkastella Maslow'n tarvehierarkian näkökulmasta, jossa yksilön tietyt perustarpeet on täytettävä ennekuin riittävän elämänlaadun voi saavuttaa. Esitettyjä täytettäviä tarpeita ovat fysiologiset, turvallisuuteen liittyvät, arvostetuksi tuleminen sekä itsensä toteuttaminen. Maslow'n tarvehierarkia kuvataan usein pyramidin muodossa (kuvio 1). Krogerus & Tschäppelerin mukaan pyramidin kolme alinta tarvetta ovat välttämättömiä, kaksi ylintä henkisen kasvun tarvetta. Henkisen kasvun tarpeita on mahdotonta täyttää kokonaan (Krogerus & Tschäppeler 2012, 88).

Kuvio 1: Maslow'n tarvehierarkia (Krogerus & Tschäppeler 2012, 88.)

Turvallisuusasiakirja

Kuluttajaturvallisuuslain 920/2011 7§ mukaan palvelun tarjoajan on laadittava selvitys palvelussa ilmaantuvista riskeistä ja vaaroista sekä niiden hallinnasta ja tiedottamisesta asiakkaille. Palvelut on lueteltu laissa ja niitä ovat muun muassa perhepuisto, leikkipaikka ja sisäleikkipaikka. Jos samaan palveluun on laadittava muu saman sisältöinen asiakirja kuten esimerkiksi pelastus- tai turvallisuussuunnitelma, ei turvallisuusasiakirjaa tarvitse erikseen luoda.

Pelastussuunnitelma

Pelastuslaissa 379/2011 15§ kerrotun toiminnanharjoittajan on yhteistyössä rakennuksen haltijan kanssa laadittava pelastussuunnitelma, jos kohde on poistumis- ja paloturvallisuuden kannalta vaativa ja jos onnettomuuden toteutuessa vahingot ovat vakavat. Pelastussuunnitelmasa on kerrottava kohteen vaaroista ja riskeistä, rakennuksen turvallisuusjärjestelyistä, ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä omatoimisesta varautumisesta.

Turvallisuuskulttuuri

Waittisen mukaan turvallisuuskulttuuri on johdon toteutunut henkilöstön sitouttaminen yrityksen turvallisuuteen. Turvallisuuskulttuureita on hyviä, huonoja ja siltä väliltä mutta hyvän turvallisuuskulttuurin välttämättömyyksiä ovat henkilökunnan taidot toimia hätätilanteessa sekä kyky arvioida yrityksen riskejä. Turvallisuuskulttuurin peruspilareita ovat turvallisuuden arvostus, tietotaito sekä käytännön toiminta. (Waittinen, Ripatti & Becker 2011, 5.) Erilaiset turvallisuuskoulutukset ja oikein toteutetut yhteistyöprojektit edesauttavat hyvää turvallisuuskulttuuria. Jos organisaation henkilökunta on jo ennestään kovin turvallisuusorientoitu-

nutta, voi johdon osuus jäädä kulttuurin luomisessa hyvinkin pieneksi. Kuitenkin hyvän turvallisuuskulttuurin ylläpito vaatii myös johdon sitoutumista.

Uhka ja vaara

Uhkaa ja vaaraa voidaan pitää turvallisuuteen oleellisesti liittyvinä käsitteitä. Tikkasen mukaan uhka on käsitteenä abstrakti, tulevaisuuden tapahtumiin liittyvä ei-toivottu tapahtuman mahdollisuus. Uhka kuvaa mahdollisen vaaran olemassaoloa. (Tikkanen ym. 2007, 16.) Uhkan tiedostamiseen liittyvät vahvasti yksilön kokemus tilanteesta tosiperäisen tiedon sijasta.

Uhaksi ja uhkatilanteeksi voidaan esimerkiksi kokea äänekkäästi ja ennalta-arvaamattomasti käyttäytyvä ihminen, josta ei kuitenkaan tosiasiaa ole vaaraa kenellekään.

Vaara on uhkaa konkreettisemmin koettavissa. Se on mahdollisuus vahinkoon (kuvio 2) eli onnettomuuteen. Oleellinen ero on myös se, että vaaroja pystytään useasti havaitsemaan ennen vahingon toteutumista. Tyypillisiä vaaroihin liittyviä vahinkoja ovat muun muassa omaisuus-, ympäristö- ja henkilövahingot. (Tikkanen ym. 2007, 16-17.)

Kuvio 2: Vaaran ja mahdollisuuden suhde

Riski

Riski voi olla negatiivinen tai positiivinen. Sillä voidaan kuvata mahdollisuutta tapahtumiin tai ikäviin tapauksiin. Riski yleensä kuvataan tapahtuman seurausten ja niiden todennäköisyyden lopputuloksena. (SFS-ISO 31000, 1-2.) Uhkan ja riskin ero on se, että riski on konkreettisempi ja sitä on mahdollista useimmiten määritellä ja arvioida (Tikkanen ym. 2007, 19).

Riskit voi jaotella omiin kategorioihinsa kuten taloudellisiin riskeihin, turvallisuusriskeihin tai ympäristöriskeihin. Näitä voi tarkastella organisaation eri tasoilla kuten esimerkiksi strategisina riskeinä tai prosessiriskeinä (SFS-ISO 31000, 1).

3 Leikkipuisto toimintaympäristönä

Seuraavassa luvussa käydään läpi niitä malleja, joilla avointa varhaiskasvatusta toteutetaan Helsingissä ja Tampereella. Luvussa myös tarkastellaan nimenomaan tämän kaltaisen toiminnan heikkouksia turvallisuuden näkökulmasta.

3.1 Toimintaa eri mallisena

Suomesta löytyy ympäri maata erilaisia avoimia kaupunkien ja kuntien varhaiskasvatuksen muotoja. Osassa maata on järjestettynä avointa päiväkotitoimintaa, avointa päiväkotien kerhotoimintaa, leikkipuistotoimintaa tai esimerkiksi avointa perhekerhotoimintaa. Toiminta tapahtuu usein päiväkodin kaltaisessa ympäristössä.

Helsingin kaupungissa avoin varhaiskasvatustoiminta toteutetaan kaupungin leikkipuistoissa. Leikkipuistot ovat auki arkisin kautta kaupungin noin kello 9-17, kesäaikana kuitenkin tästä poiketen. Helsingin leikkipuistoissa varustus vastaa jossain määrin päiväkotien varustusta, sillä puistoista löytyy leikkelineitä, pelikenttiä ja kahluualtaita (Helsingin kaupunki 2016). Toiminta on ohjattua puistojen erillisten aikataulujen mukaisesti. Piha-alueet eivät ole suljettuja vaan niissä voi oleskella myös leikkipuiston aukiolo-aikojen ulkopuolella. Myös tiloja on mahdollista vuokrata. Siinä missä leikkipuistot ovat avoimia pienten lasten ja heidän huoltajiensa lisäksi myös alakoululaisille, Helsingin kaupungin perhetalotoiminta on pääasiassa suunnattu ainoastaan pienille lapsille ja heidän huoltajilleen. Perhetalot ovat kohtaamis- ja toimintapaikkoja, joissa järjestetään niin ohjattua toimintaa pienten lasten perheille kuin myös vapaampaa aikaa. Vastaavanlaista toimintaa järjestetään muun muassa Tampereen avoimissa perhekerhoissa, jonne vanhemmat ovat tervetulleita alle kouluikäisten lastensa kanssa. Kaupunginosasta riippuen Tampereen perhekerhot eivät ole välttämättä auki joka päivä ja aukiolopäiville on suunniteltu etukäteen aikataulu toiminnalle. Paikalla on lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. (Tampereen kaupunki 2016.)

Yhteistä kummankin kaupungin toiminnalle ovat, että toiminta on pääasiassa maksutonta eikä välttämättä vaadi ennakoilmoittautumista. Huoltajat voivat joutua maksamaan ruokailukustannuksista. Kummassakin kaupungissa toiminta on tarkoitettu nuorille lapsille huoltajineen vaikka Helsingin kaupungin leikkipuistoissa alakoululaiset saavat olla paikalla ilman huoltajiaan. Koska toiminta on Helsingissä lapsille vapaaehtoista, saattaa puistolle ennestään tuntematon lapsi saapua viettämään aikaa puistoon ilman erillisiä selvityksiä mutta samalla lailla myös poistua puistosta ilman aikuisen lupaa. Leikkipuistojen ohjaajilla ei ole varsinaista vastuuta lapsist vaan vastuu on aina huoltajilla.

3.2 Avoimen toiminnan heikkouksia

Avoimella toiminnalla on lapsiperheille monia vahvuuksia mutta myös monia heikkouksia. Kohdeleikkipuiston henkilökunnan haastattelun perusteella on tunnistettu toiminnan keskeisiä heikkouksia. Toiminnan ollessa avointa myös vastuun jakautuminen saattaa olla epäselvää. Vastuu lapsista on pääasiassa aina huoltajilla. Varsinkin haavat, nirhaumat ja tapaturmat ovat yleisiä pienillä lapsilla. Vaikka vastuu onkin huoltajilla, on leikkipuistojen henkilökunnalle suositeltavaa täyttää ensiapuilmoitus jos lapsen loukkaantuminen on vaatinut henkilökunnalta ensiapua. Ensiapuilmoituksen tärkeys korostuu jos huoltaja ei itse ole paikalla. Raportoinnilla pystytään välttämään väärinkäsityksiä ja rikkinäisen puhelimen efektiä.

Toiminnan avoin periaate saattaa myös altistaa leikkipuiston ja vanhempien kommunikaatio- tai väärinymmärryskatkoille jos säännöt ja aikataulut eivät ole täysin selvillä kummallakin osapuolella. Vanhempien kuvitellessa lapsen olevan puistossa ja puiston henkilökunnan kuvitellessa lapsen olevan kotona, lasten katoamiset tai ainakin niiden epäilyt saattavat olla ajankohtaisia. Leikkipuistoilla tulisikin olla ohjeet lähietsintää varten siltä varalta, että lasta on etsittävä puiston kiinteistön rajojen ulkopuolelta. Lähietsintä hankaloituu jos lapsesta ei löydy minkäänlaisia lähtötietoja leikkipuistosta. Puistot suosittelevatkin huoltajia ilmoittamaan lapsensa toimintaan vaikkei se sitoisikaan kiinteisiin aikatauluihin.

Avoin varhaiskasvatustoiminta on tiivistä asiakaspalvelutyötä, jossa puistonohjaajat ovat tekemisissä lasten mutta myös vanhempien kanssa. Tiiviissä asiakaspalvelutyössä huonolla ilmapiiirillä tai huonolla päivällä heijastusvaikutukset korostuvat, mikä puolestaan altistaa uhkatilanteille. Uhkatilannetta ei ehkäise lasten läsnäolo sillä paha olo saattaa purkautua henkilökuntaan niin vanhemmalta kuin lapseltakin. Henkilökunnan tulisi olla koulutautunut kumpaankin vaihtoehtoon.

4 Turvallisuussuunnitelma

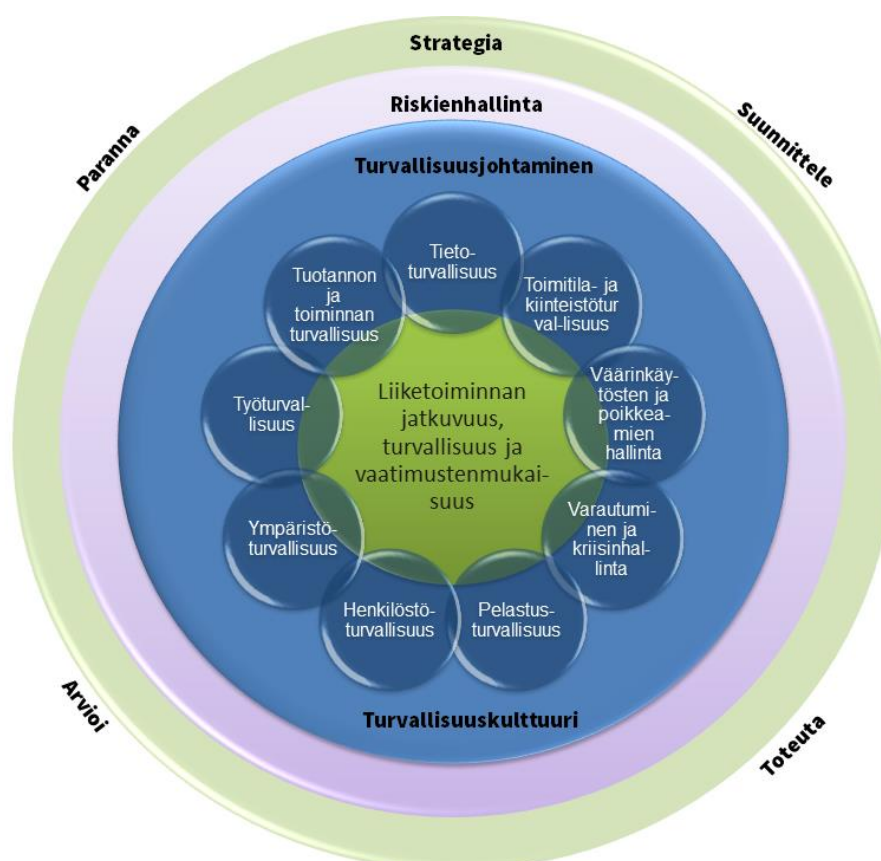
Seuraavassa luvussa käydään läpi niitä asioita, jotka kuuluvat turvallisuussuunnitelmaan ja miksi se pitää tehdä. Luvussa myös kerrotaan siitä teoriapohjasta, joka vaikuttaa turvallisuussuunnitelmaan.

4.1 Turvallisuussuunnitelman kuvaus ja tarkoitus

Saarsalmen mukaan turvallisuussuunnitelma on pelastussuunnitelmaa laajempi kokonaisuus. Sen tarkoituksena on kohdeyrityksen kokonaisturvallisuuden parantaminen ja ylläpito. Turvallisuussuunnitelmassa kuuluu selvittää toimintaan liittyvän lainsäädännön lisäksi toiminnan vaarat ja riskit. (Saarsalmi 2008, 22.) Turvallisuussuunnitelma tulee tehdä perusteellisesti yhteistyössä henkilökunnan ja mahdollisesti pelastusviranomaisten kanssa. Suomen pelastusalan keskusjärjestön mukaan turvallisuussuunnitelmasta on käytävä ilmi kohteen perustie-

dot, vaarat ja riskit sekä toimintaohjeet vaaratilanteisiin. Siitä on myös tullava ilmi, miten onnettomuuksien ennaltaehkäisy on hoidettu sekä toiminnan jatkuvuus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2002, 10.) Jos turvallisuussuunnitelma teetetään organisaation ulkopuolisella henkilöllä, riskien ja vaarojen arviointi on parasta tehdä yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Organisaation oma henkilökunta tuntee parhaiten kohteen arjen ja päivittäiset vaaratilanteet.

Elinkeinoelämän keskusliitto hahmottaa organisaatiturvallisuuden piirakan muotoon, jossa on mukana yhdeksän organisaatiturvallisuuden osa-aluetta: tietoturvallisuus, toimitila- ja kiinteistöturvallisuus, väärinkäytösten ja poikkeamien hallinta, varautuminen ja kriisinhallinta, pelastusturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, ympäristöturvallisuus, työturvallisuus sekä tuotannon ja toiminnan turvallisuus (kuvio 3). (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016.) Jokainen osa-alue ei välttämättä ole jokaiselle organisaatiolle yhtä tärkeä kuin toiselle vaan riippuu muun muassa organisaation toimialasta ja muusta toiminnasta ja toimintaympäristöstä. Leikkipuis-toympäristössä varsinkin pelastusturvallisuus, tietoturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, toimitila- ja kiinteistöturvallisuus sekä väärinkäytösten ja poikkeamienhallinta nousevat vahvasti esiin. Asiakaskunnasta riippuen myös työturvallisuus saattaa olla aktiivinen tarkastelun kohde. Tarkastelemme näitä pintapuolisesti myöhemmin. Toiminnan jatkuvuuden kannalta pidemmät keskeytykset saattavat aiheuttaa ongelmia mutta koska varsinkin nuoremmilla lapsilla on aina oltava huoltaja paikalla ja vanhempien lasten saaden liikkua vapaasti puistoon ja pois, ei päivän tai kahden suljetut ovet välttämättä aiheuta asiakkaiden arkeen suuria poikkeusjärjestelyjä.

Kuvio 3: Organisaatioturvallisuuden osa-alueet (Elinkeinoelämän keskusliitto.)

Pelastusturvallisuus yritysturvallisuuden osana viittaa vahvasti pelastussuunnitelmaan ja siinä esitettyihin vaaroihin ja riskeihin ja niille mietittyihin ratkaisuihin. Pelastuslaista kerrotaan enemmän seuraavassa luvussa.

Tietoturvaluus koostuu tietoaineistojen hallinnollisesta turvallisuudesta ja tietoturvallisuuden useista eri elementeistä, esimerkiksi immateriaalioikeuksia, ohjelmistojen, laitteistojen, tietoaineistojen tietojenkäsittely, tietoliikenteen ja käyttötoimintojen turvallisuudesta kuin myös yksityisyyden suojasta. Leppäsen mukaan tietoturvallisuuden tarkoitus on yrityksissä kehittämällä ja ylläpitämällä suojata tiedon eheyttä, käytettävyyttä ja luottamuksellisuutta (Leppänen 2006, 260). Miettisen mukaan tieto on luottamuksellista silloin kun sitä tarvitsevat yrityksessä vain tietyt henkilöt ja ainoastaan heillä on pääsy tähän tietoon. Tietojen eheys tarkoittaa yrityksessä sitä että tieto pysyy virheettömänä ja alkuperäisenä eikä sitä muodostu, muokkaannu tai häviä itsestään. Eheys tarkoittaa myös sitä että vaikka atk-järjestelmät päivittyisivät tai niissä olisi toimintahäiriöitä, käsiteltävä tieto pysyy silti alkuperäisessä muodossaan. (Miettinen 2002, 129.) Leppäsen mukaan tietojen käytettävyyys tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä että tieto on sille oikeutetun käyttäjänsä käytettävissä, kun hän sitä tarvitsee (Leppänen 2006, 260). Tiedon käytettävyydellä saattaa olla suuri vaikutus työn tehokkuu-

teen ja laatuun sillä käytettävyyden ollessa vaikeutunut voi työnteko toimenkuvasta riippuen olla hidasta tai peräti mahdotonta. Tietoturvallisuus ei siis tarkoita palomuuriohjelmalla tietokoneella vaan se kokoaa yhteen eheyden, käytettävyyden ja luottamuksellisuuden samojen raamien sisään. Leikkipuistoympäristössä tämä saattaisi tyypillisimmin liittyä esimerkiksi asiakkaiden henkilötietojen tai muun arkaluontoisen tiedon käsittelyyn.

Jokaiselle työntekijällä on oltava tiedossa miten ja millaisissa tilanteissa tätä tietoa saa käsitellä ja minkälainen tiedon käsittely on tarpeetonta. Henkilökunnalle voi myös selventää, minkälaiseen käyttöön työpaikan tietotekniset järjestelmät on tarkoitettu jottei niillä otettaisi turhia riskejä. Vaikka tietoturvallisuus usein mielletään teknisten järjestelmien turvallisuuksi, kattaa se myös kaiken yrityksen luottamuksellisen tiedon. Leikkipuistoissa tämä saattaa tarkoittaa puiston sisäisiä linjauksia tai toimintatapoja tai kanssakäymisiä asiakkaiden kanssa.

Leikkipuistoissa asiakaskunnan ollen tyypillisesti kovin nuorta, korostuu toimitilaturvallisuus organisaatioturvallisuuden osana. Tähän saattaa kuulua riskienarviointi huomioon ottaen esimerkiksi puiston sijainnin, tien läheisyyden, piha-alueen vaarapaikat, valaistuksen, aidat ja kiinteistön vaaralliset kynnykset. Puistossa erityisen tärkeää on miettiä niitä vaaranpaikkoja, joissa nuorille ja vielä ajattelemattomille lapsille saattaisi käydä huonosti. Onko tie esimerkiksi lähellä puistoa tai sen piha-aluetta? Tien läheisyydestä johtuvan uhan minimoimiseksi on mietittävä keinoja, joilla voidaan välttää liikenneonnettomuuksia. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi aidat ja portit puiston ympärillä, suuret opasteet porteilla ja valistus huoltajille omasta vastuustaan.

Leppäsen mukaan toimitilaturvallisuuteen kuuluu myös esimerkiksi rikosentorjunta sekä mahdollinen kameravalvonta, kulunvalvonta sekä rikosilmoitin (Leppänen 2006, 333). Rikosentorjunnassa puiston on niin rakenteellisten kuin teknistenkin järjestelmien avulla ehkäistävä puistoon kohdistuvaa rikollisuutta. Tyypillistä on ulkoistaa teknisiä järjestelmiä vartiointiliikkeelle, jollei omavalvontaan tahdota ryhtyä. Vartioimisliikkeeseen voi murto- ja kiinteistöhälytysten lisäksi välittää kameravalvontaa kohteelta. Rakenteellisina toimenpiteinä voidaan esimerkiksi noudattaa kehäsuojauksen oppia, jossa kehä, kuori, tila ja kohde suojataan jokainen erikseen. Näillä vyöhykkeillä voi rakenteellisten ratkaisujen lisäksi olla teknisiä toimenpiteitä kuten tarkkaan mietittyä kulunvalvontaa.

Tässä opinnäytetyössä käsiteltävien leikkipuistojen toimintaa ei voi tarkastella ilman henkilökuntaa, jolloin henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöturvallisuuden osa-alueet vahvistuvat. Tähän voidaan tuoda myös työturvallisuus, joka kuitenkin poikkeaa hieman henkilöstöturvallisuudesta. Leikkipuistoympäristössä korostuu varsinkin henkilökunnan luotettavuus ja soveltuvuus työhön. Lasten kanssa työskennellessä rikosrekisterin on oltava tietyiltä osin puhdas ja se on myös tarkistettava niin vakituisilta, työharjoittelijoilta kuin kesätyöntekijöiltäkin. Vaatimuk-

sena rikosrekisterin tarkistukseen on kolmen kuukautta kestävä työsuhde. Vaikka nuoremmilla lapsilla on huoltaja mukana, henkilökunnan luotettavuudesta on silti oltava täysi varmuus. Henkilökunnan soveltuvuus tarkastetaan luonnollisesti ammatillisen koulutuksen perusteella mutta myös entisten työnantajien suositusten ja poliisilta saatavien mahdollisten arviointien perusteella. Tietoa saattaa löytyä paljon enemmän varsinkin sosiaalisen median kulta-aikaan mutta on kuitenkin muistettava olla huomioimatta sitä, mikä ei liity varsinaiseen työhön ja suoritukseen. Luottotiedot ja maksuhäiriöt saattaa myös olla järkevää tarkistaa työnhakijoilta. Vakituksille työntekijöille vaatimukset ovat luonnollisesti työkokeilijoita ja kesätyöntekijöitä suurempia. Jos myöhemmin mainituilla on kuitenkin samat itsenäiset vastuut ja velvollisuudet vakituisten kanssa puiston toiminnassa, ei työsuhteen kestolla tulisi olla merkitystä soveltuvuuden vaatimusten täyttämiseen.

Henkilöturvallisuuteen liittyy myös vahvasti avainhenkilöiden tunnistaminen. Leppäsen mukaan tämä tarkoittaa niitä henkilöitä, joiden osaaminen ja jatkuva työpanos ovat kriittisiä yrityksen jatkuvuuden kannalta (Leppänen 2006, 206). Kyse voi olla esimerkiksi leikkipuiston johtajasta tai pitkään puistossa työskennelleestä henkilökunnasta, jolla on paljon kirjoittamatonta tietoa toiminnan vaatimuksista. Naisvaltaisille aloille on tyypillistä henkilökunnan kohutuullinen vaihtuvuus, jolloin yksittäiselle työntekijälle ei välttämättä kerääntynyt valtavasti yksipuolista tietoa. Toisaalta, puistoissa harvoin on muutamaa työntekijää enemmän henkilökuntaa jolloin tiedon jakaminen ehkäisee myös työtaakan kasaantumista epätasaisesti. Jotta toiminnan jatkuvuuden riskejä voi henkilökunnan osalta vähentää, ovat avainhenkilöt ehdottomasti tunnistettava. Vasta tunnistamisen jälkeen voi miettiä niitä keinoja, joilla avainhenkilön estyminen ei keskeytä tai vaikeuta yrityksen toiminnan jatkuvuutta. Tällaisiin estymislanteisiin voi varautua esimerkiksi kouluttamalla muuta henkilökuntaa niihin kriittisiin toimintoihin, joita jatkuvuuteen tarvitaan tai vaikkapa vastaavat kirjalliset ohjeet henkilökunnan saatavilla. Henkilöstöturvallisuuteen kuuluu työntekijän viihtyminen työpaikalla mihin saattaa liittyä joko positiivisia havaintoja tai negatiivisia kuten työpaikkakiusaamista, huomiotta jättämistä tai vaikkapa työpaikkaväkivaltaa.

Tästä pääsemme työturvallisuuteen joka varsinkin vaativissa asiakaspalvelukohteissa saattaa olla jokapäiväinen huolenaihe. Leikkipuistoympäristössä ei ole harvinaista, että lasten vanhemmat purkavat turhautumistaan henkilökuntaan kuin myös se että lapset eivät välttämättä osaa hillitä itseään ja raivoaan joskus kohdistavat sitä henkilökuntaan. Vastaavanlaisista uhkaavista tilanteista tulisi raportoida ja jollei ilmoitusta viedä eteenpäin, ainakin sisäisen riskienarvioinnin avuksi. Työnantajalla on velvollisuus miettiä niitä ratkaisuja ja toimintatapoja, jolloin työntekijän turvallisuus on turvattuna työaikana. Asiakastilanteissa leikkipuistoissa muun henkilökunnan läsnäolo saattaa laukaista tilanteen kuin myös hermostuneen asiakkaan harkittu puhuttaminen, mutta myös rakenteellisilla ratkaisuilla voidaan ehkäistä uhkaavia ti-

lanteita. Vaikka tilanteet olisivatkin harvinaisia, on henkilökuntaa hyvä kouluttaa ja valistaa oikeanlaiseen puhuttamiseen jottei uhkaava tilanne kehkeydy todelliseksi vaaratilanteeksi.

Viimeisenä tarkastelemme vielä väärinkäytösten ja poikkeamien hallintaa. Samociukin mukaan näiden hallinnassa keskeisintä on, miten epäiltyä tai havaittua tutkitaan ja selvitetään. Tiedon keräämisen on tapahduttava hallitusti voimassaolevan lainsäädännön puitteissa (Samociuk, Iyer & Lehtosuo 2004, 15). Leikkipuistojen tärkeimmän asiakasryhmän ollen lapset, on väärinkäytösten seuraaminen erityisen tärkeää. Puistojen väärinkäytökset liittyvät harvemmin yrityssalaisuuksien vuotamiseen vaan ennemminkin asiakkaiden vääränlaiseen kohteluun taikka esimerkiksi henkilötietojen tietoiseen väärinkäyttöön vastoin kohteen tietoturvallisuuden ohjenuoria. Väärinkäytökset eivät aina välttämättä aiheuta suuria suoranaisia taloudellisia tappioita vaan saattavat tullessaan julki vahingoittaa kohteen julkisuuskuvaa, mikä saattaa taas huomattavasti vaikeuttaa toiminnan jatkuvuutta. Henkilökunnan ryhmäkuri, koulutus ja perusteellinen pohjatyö työntekijää palkattaessa ehkäisevät väärinkäytöksiä, mutta niiden havaitsemiseen ja raportointiin on oltava olemassa olevat käytänteet.

Samociukin mukaan väärinkäytösten varalle voi yritys luoda väärinkäytöstilanteiden hallintasuunnitelman, jossa on kuvailtuna ne tiedot ja toimenpiteet mitä väärinkäytöksen käsittely sisältää. Hallintasuunnitelmassa on hyvä olla kirjattuna suunnitelman tarkoitus, tavoitteet väärinkäytöspolitiikalle, väärinkäytöksen määritelmä, osapuolten vastuut ja tehtävät, tavoitteet, ohjeet epäilysten raportointiin sekä ohjeet todisteiden keräämiseen ja säilyttämiseen. (Samociuk, Iyer & Lehtosuo 2004, 117-118.) Organisaatioille on tyypillistä tuudittautua väärään turvallisuuden tunteeseen, jolloin väärinkäytösten hallintasuunnitelma korostuu entisestään.

4.2 Teoreettinen tausta

Opinnäytetyön teoriapohja perustuu suurilta osin eri lakeihin. Alla on esitelty keskeisimpiä lakeja, jotka liittyvät leikkipuiston turvallisuuteen sekä leikkipuisto turvallisuussuunnitelman luomiseen. Pelastuslain 379/2011 mukaan yritysten ja yhteisöjen velvollisuutena on ehkäistä onnettomuuksia sekä rajoittaa niiden seurauksia, ylläpitää ja rakentaa väestönsuojia sekä osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja koulutukseen. Pelastuslain yleisen toimintavelvollisuuden mukaan jokainen on tulipalon havaitessaan velvollinen ilmoittamaan siitä muille vaarassa oleville sekä hätäkeskukseen ja ehkäisemään lisävahinkojen syntyminen. Jokaisen on myös pyrittävä huolellisuuteen toiminnassaan, jottei vaaratilanteita synny.

Pelastuslaissa kerrotaan leikkipuistoa koskevista velvollisuuksista kiinteistön pelastusturvallisuuden kannalta. Rakennuksen omistajalla kuin myös haltijalla ja toiminnanharjoittajalla on velvollisuutenaan huolehtia, että leikkipuisto on siinä kunnossa missä onnettomuuksien tuhot olisivat mahdollisimman vähäisiä, henkilökunta ja asiakkaat pystyvät vaivattomasti poistu-

maan rakennuksesta ja että pelastusviranomaiset pystyvät mahdollisimman esteettömästi suorittamaan työnsä. Kulkuväylien ja uloskäytävien on oltava helposti kuljettavia eikä niillä tule säilyttää turhaa tavaraa. Kulkuväylät ja uloskäytävät tulee merkitä ja niissä myös tulee olla riittävät valaistukset. Ulostulojen läheisyyteen on myös varmistettava pelastustiet, joihin pelastusviranomaiset pystyvät helposti saapumaan. Niiden on oltava ajokelpoisia ja esteettömiä eikä niihin saa pysäköidä autoja tai asettaa esteitä. Tyypillisiä paloturvallisuuserheitä ovat palo-ovien kampeaminen auki niin, että palo-osastointi ei onnettomuustilanteessa toimi tai tavarankasaaminen palo-ovien eteen niin, että ovesta ei voi nopeasti ja helposti kulkea hädän hetkellä.

Leikkipuistolla on velvollisuutenaan huolehtia, että siellä oleva onnettomuudentorjuntakalusto on asianmukaisesti tarkastettu ja huollettu. Tällaisia ovat sammutukseen ja pelastukseen tarkoitettu palotorjuntakalusto, sammutusta ja pelastusta helpottavat laitteet, palohälytyksiä sekä muita onnettomuuksia ilmaisevat laitteet sekä poistumisreittien ja väestönsuojien opasteet ja valaistukset. Ilmanvaihtokanavista ja niihin liittyvien laitteiden puolesta on huolehdittava, ettei niistä aiheudun tulipalovaaraa. Paloilmoittimilla on tyypillisesti kiinteistöhuollon toimesta nimetty hoitaja, jonka vastuulla on huolehtia paloilmoittimen toiminnasta ja mahdollisesta äkillisistä laitevioista. Ilmanvaihtokanavista huolehtii leikkipuiston kiinteistöhuolto määrääjain. Puistossa voidaan järjestää paloturvallisuuskoulutuksia vanhemmille lapsille, huoltajille ja henkilökunnalle, joissa esimerkiksi opastetaan sammutuspeitteen tehokas käyttö. Myös palosammuttimia voi olla järkevää kokeilla sillä äkillisessä sammutustilanteessa saattaa se olla hankalaa jollei sammutin ole ennestään tuttu.

Leikkipuiston omatoimisen varautumisen velvollisuutena on edellä mainittujen lisäksi ehkäistä tulipalojen ja vaaratilanteiden syntymistä. Puiston on myös varauduttava mahdollisissa vaaratilanteissa henkilöiden, ympäristön ja omaisuuden suojaamiseen, varauduttava omatoimiseen palon sammuttamiseen ja muuhun onnettomuuden hillitsemiseen sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisturvallisuuden sekä pelastuslaitoksen toiminnan helpottamiseksi palo- ja onnettomuustilanteissa. Omatoimisen varautumisen turvaamiseksi leikkipuistolla on oltava pelastussuunnitelma. Siinä on käytävä läpi kohteen vaarat ja riskit ja niiden johtopäätelmät, kohteen turvallisuusjärjestelyt, onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimisen ohjeet sekä omatoimisen varautumisen toimenpiteet. Pelastussuunnitelman on oltava helposti löydettävissä jotta siihen voi tutustua niin henkilökunta kuin asiakkaatkin.

Leikkipuiston laadullista toimintaa ohjaa kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011. Lain perusteella leikkipuiston on huolehdittava, että puistossa on huolellisuudella varmistuttu siitä, ettei kenenkään omaisuudelle tai hengelle koidu vaaraa. Puiston on huolehdittava, ettei kulutustavaroista koidu vaaraa ja vaarasta on heti ilmoitettava asiakkaille. Valtioneuvoston asetuksessa lelujen turvallisuudesta 1218/2011 on yksityiskohtaisemmin kerrottu, millaiset lelut ovat so-

veltuvia leikkipuistoympäristöön ja millaisia varoitusmerkintöjä niissä on oltava. Tukesilta löytyvät nopeat ohjeet leikkikentän suunnittelun avuksi. Tukesilta löytyy myös perehdytys leikkikentän vaarapaikkojen tunnistamiseen sekä opas tunnistetauluun. Vastuu leikkikenttien turvallisuudesta on valmistajan lisäksi kentän ylläpitäjällä sekä omistajalla. Leikkipuiston on laadittava leikkikentän välineille huoltosuunnitelman valmistajan ohjeiden mukaisesti ja tarkastettava sen perusteella säännöllisin väliajoin laitteiden kunnan. Erilaiset sääolosuhteet saattavat vaatia useampaa tarkistusta kuin valmistajan suosituksessa vaaditaan. Leikkipuiston henkilökunnan on välittömästi otettava vaaralliseksi havaitsemansa teline pois käytöstä ja tehtävä huoltoilmoitus laitteita huoltavalle taholle. (Tukes 2016.)

Työturvallisuuslain 738/2002 tavoitteena on parantaa ja ylläpitää turvallista työympäristöä sekä ehkäistä työtaturmia, sairauksia sekä terveyshaittoja. Laki koskee niin työnantajaa kuin työntekijääkin, vuokratyöntekijää kuin vakituissessakin työsuhteessa olevaa työntekijää. Työnantajan on toimenpiteillään huolehdittava työntekijän turvallisuudesta työssään, niin yleisesti kuin henkilökohtaisen ominaisuuksien osalta. Tätä velvollisuutta ei kuitenkaan koske sellaiset ennalta-arvaamattomat tapahtumat, joihin työnantaja ei ole voinut vaikuttaa. Riskienhallinnan periaatteita noudattaen työnantajan on arvioitava työn vaarat ja tehtävä tarvittavat työsuojelutoimenpiteet niiden hallitsemiseksi. Työnantajalla on velvollisuus jatkuvaan valvontaan työpaikalla työympäristön, työtilojen ja työtapojen turvallisuutta arvioiden. Työn vaikutusten, toimenpiteiden ja kehittämisen arviointi on oltava työnantajalla, kirjattuna työsuojelun toimintaohjelmassa.

Laissa Laki työsuojelun valvonnasta ja työsuojelun toiminnasta 44/2006 määrätään työsuojeluun liittyvien säännösten noudattamisesta työsuojeluviranomaisten valvoessa. Työsuojeluviranomainen voi työpaikkaa tarkastaessaan toteuttaa muualla lainsäädännössä edellytetyt toimenpiteitä sekä edistää työnantajan ja työntekijän yhteistoimintaa. Työsuojeluviranomaisella on tässä laissa määritelty tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus.

Työterveyshuoltolaissa 1383/2001 säädetään työnantajan velvollisuudesta järjestää työntekijöilleen työterveyshuolto. Laissa säädetään myös sen sisällöstä ja että työterveyshuollon tulisi edistää työhön liittyvien tapaturmien ja sairauksien ehkäisyä, työn ja sen ympäristön turvallisuutta, työntekijöiden työkykyä sekä toimintaa työyhteisössä.

Jos leikkipuistossa tarjoillaan ruokaa, on elintarvikelaki myös otettava huomioon. Elintarvikelain 23/2006 tarkoituksena on turvata elintarvikkeiden turvallinen käsittely ja laatu sekä suojata elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta. Elintarvikevalvonta koskee niin tuotanto-, jalostus-, kuin jakeluvaiheita. Päiväkotien ja leikkipuistojen ruuat tulevat usein keskeisiltä, jolloin ruoka valmistettu mahdollisimman pitkälle loppukäyttäjän käyttöön. Eviran

sivuilta löytyvät kuitenkin vaatimukset hygieniapassille, joka on vaatimuksena jos henkilökunta käsittelee pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita (Evira 2016).

Lastensuojelulaissa 417/2007 säädetään lapsen oikeudesta turvalliseen kasvuympäristöön, suojeluun sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Ensisijainen vastuu tästä on vanhemmilla lastensuojelun ollessa tukena.

Lakien ohella riskienhallinta luo tietoperustaa turvallisuussuunnitelmalle. Riskienhallinta koostuu riskien tunnistamisesta, niiden arvioinnista ja niihin kohdistettavista toimenpiteistä ja jatkotoimista. Tässä opinnäytetyössä kerrotaan myöhemmin miten riskienhallintaa voidaan toteuttaa käytännössä.

5 Turvallisuussuunnitelman työkalu

Tässä luvussa tarkastelemme tarkemmin varsinaista työkalua. Luvussa kerrotaan työkalun rakenteesta, sen käytöstä ja käyttöönotosta.

5.1 Rakenne

Työkalun tarkoituksena on saada henkilökunta tai turvallisuussuunnitelman luova henkilö miettimään ja selvittämään leikkipuistossa käytettyjä turvallisuusratkaisuja. Pelastuslain täyttäminen on pääasiassa vähimmäisvaatimuksena turvallisuussuunnitelmassa, muuten leikkipuisto voi itse lisätä siihen tärkeäksi tarvitsemansa osiot. Työkalu on luotu niin että sen kysymyksiin toivotaan vastattavan kokonaisilla lauseilla, jolloin samalla kirjallinen turvallisuussuunnitelma etenee. Jokaiseen kysymykseen tulisi vastata ja jollei vastausta ole ennakkoon selvillä, tulisi se selvittää. Kysymysten perään on lisätty tarkentavia kysymyksiä tai kommentteja kysymyskohdan vastaamisen avuksi. Osaan kysymyksistä on myös liitetty lisätiedoksi hyödyllisiä linkkejä, jotka auttavat työkalun käyttäjää miettimään kysymyksiin riittäviä vastauksia. Suunnitelman laatija pystyy tehdessään vaikuttamaan siihen, kuinka laaja-alaisesti kutakin aihetta on käsitelty ja kuinka hyvin työkalun avulla luotu suunnitelma vastaa leikkipuiston omia tarpeita.

Hyvä turvallisuussuunnitelma ei vaadi vain mekaanista kysymyksiin vastaamista vaan se tarvitsee myös pohdintaa kohteen vaaroista ja riskeistä. Tähän ei ole mitään täydellistä mallimuotoa vaan jokaisen leikkipuiston on mietittävä oman puistonsa heikkoja kohtia. Nämä saattavat olla seurausta rakennustekniikasta, sijainnista, asiakaskunnasta tai vaikkapa jostain muista häiriötekijöistä. Turvallisuussuunnitelman luomisen aikana koko leikkipuiston henkilöstö mieltellään kokoontuu yhteen miettimään puistolleen tyypillisiä vaaroja ja mitä niille voisi tehdä. Vaarat ja toimenpiteen kirjataan ylös sekä tulevaisuuden suunnitelmien toimenpiteet ja niille vastuuhenkilöt. Turvallisuussuunnitelmassa esitetään vielä ohjeet niille vaaroille joille voi

ohjeita luoda, esimerkiksi toiminta palotilanteessa, ensiaputilanteessa, uhkatilanteessa, sisälle suojautumisessa jne..

Työkalua voi seurata siinä järjestyksessä, missä kysymykset tulevat. Vaarojen ja riskien hallinnan arvioinnin on kuitenkin hyvä suorittaa jo suunnitelman alussa, sillä siitä saatuja tuloksia tarvitaan suunnitelman myöhäisemmässä vaiheessa. Työkalun loppuun voi vielä liittää leikkipuiston pohjapiirustuksen ja muut tarvittavat liitteet joita puistossa saatetaan tarvita, esimerkiksi ensiapuilmoitus, lähietsintä jne..

5.2 Työkalun käyttäminen leikkipuistossa

Leikkipuiston riskienarviointi on yksi turvallisuussuunnitelman ja niin ikään myös pelastussuunnitelman keskeisimpiä asioita. Siinä löydetään puistolle ominaisia riskejä kuin myös toimenpiteitä ja ohjeita niiden käsittelyyn. Tikkasen mukaan riskejä voi jaotella useammalla eri tavalla. Voittoa tavoittelemattomalle leikkipuistolle tyypillisimpiä ovat vahinkoriskit, jotka saattavat toteutuessaan aiheuttaa joko taloudellisia menetyksiä taikka vahinkoa niin ihmisille, puiston toiminnalle tai ympäristölle (Tikkanen ym. 2007, 20). Nämä riskit saattavat kohdistua esimerkiksi henkilöihin, omaisuuteen, palvelun laatuun tai paloturvallisuuteen. Pk-rh'n riskiehallintakirjasessa kerrotaan riskienhallinnan prosessin kulusta. Riskienhallintaprosessi on neliosainen, jossa ensimmäisessä osassa pyritään tunnistamaan ja arvioimaan riskit, toisessa osassa mietitään toimenpiteet riskien torjumiselle, kolmannessa osassa suunnitellaan toimenpiteet vahinkotilanteisiin ja niistä toipumiseen ja neljännessä osassa seurataan tilanteen ja riskien kehittymistä (Vuori, Suominen & Lepistö. 1999-2000).

Alussa on tärkeää kannustaa kaikkia riskien tunnistamisen prosessissa mukana olevia kertomaan omat havaintonsa ja ehdotuksensa tyypilliseksi riskiksi. Samankaltaisia riskityyppejä voi myöhemmässä vaiheessa niputtaa yhteen, mutta varsinkin alussa on tärkeää pystyä puhumaan vapaasti. Henkilökunta pohtii ja tuo yhdessä esille niitä kaikkia riskejä, mitä leikkipuistossa saattaisi tapahtua. Joku voi esimerkiksi kompastua tai viiltää haavan käteensä, mikä viittaisi tapaturmiin tai vahinkoihin. Riskien niputtamisen jälkeen henkilökunta arvioi jokaiselle riskille vakavuusarvon yhdestä viiteen sekä todennäköisyysarvon yhdestä viiteen, yhden ollen joko erittäin vähäinen tai harvinainen ja viiden ollen erittäin vakava tai erittäin yleinen. Tilastollisen vääristymän ehkäisemiseksi vakavuusarvon voi korottaa potenssiin kaksi, jonka jälkeen todennäköisyys- ja vakavuusarvot kerrotaan yhteen. Mitä suurempi satu luku on, sitä sietämättömämpi on riski ja sitä ehdottomammin se vaatii toimenpiteitä. Taulukossa 1 on havainnollistettu esimerkki, miten saadut riskiarvot voi jaotella.

Todennäköisyys/seuraukset	Erittäin vähäinen	Vähäinen	Kohtalainen	Haitallinen	Vakava
Erittäin harvinainen	Merkityksetön riski	Vähäinen riski	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Haitallinen riski
Harvinainen	Vähäinen riski	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Haitallinen riski	Haitallinen riski
Satunnainen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Kohtalainen riski	Haitallinen riski	Vakava riski
Yleinen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Haitallinen riski	Vakava riski	Vakava riski
Erittäin yleinen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Haitallinen riski	Vakava riski	Vakava riski

Taulukko 1: Riskien vakavuus

Vaihtoehdot saatujen riskien käsittelylle ovat niiden välttäminen, pienentäminen, siirtäminen, jakaminen ja riskin ottaminen. Joitain riskejä voidaan käsitellä yksinkertaisesti välttämällä niitä, esimerkiksi lapsi ei voi leikkipuistossa pudota uima-altaaseen jollei puistossa sellaista ole. Riskien pienentämisellä koitetaan vaikuttaa riskiin itseensä, sen seurauksiin ja todennäköisyyksiin. Riskin siirtäminen tai välttäminen saattaa tarkoittaa esimerkiksi tietynlaisen vakuutuksen ottamista, jolloin riskin toteutuminen ei ole puistolle itselleen niin sietämätöntä. Jos mitään edellä mainituista toimenpiteistä ei voi suorittaa, jää jäljelle riskin tietoinen ottaminen sellaisenaan. Riskit ja niiden toimenpiteet, ehkäisykeinot sekä vastuuhenkilöt listataan tai taulukoidaan. Useiden riskien varalta voi myös liittää turvallisuussuunnitelmaan toimintaohjeet, joita pystyy hyödyntämään riskin uhatessa tai toteutuessa. Ohjeita voi esimerkiksi olla elvytystilanteisiin, uhkaavan henkilön kohtaamiseen, pienen palon sammuttamiseen jne.. Turvallisuussuunnitelman päivittämisen yhteydessä riskeihin voi palata uudelleen ja arvioida edellisen riskienarvioinnin paikkansapitävyys. Oliko jokin riskeistä yleisempi kuin alun perin arvioitiin, entä vakavampi? Onko jokin riskeistä ehkä poistunut kokonaan?

Riskienarvioinnin viimeistelee yhteistyö pelastusviranomaisten kanssa. Leikkipuiston ulkopuolisilta saattaa saada tietoa sellaisista todellisista riskeistä, joita henkilökunta ei välttämättä itse keksisi. Samalla jaetaan turvallisuussuunnitelmaan kerätty tieto myös pelastusviranomaisille mahdollisia hätätilanteita varten.

5.3 Turvallisuussuunnitelman käyttöönotto

Leikkipuiston uuden turvallisuussuunnitelman luominen on aloitettava riskienarvioinnilla. Tämä helpottaa myöhemmissä kohdissa ja auttaa hahmottamaan puiston tilannetta. Turvalli-

suussuunnitelman laatija kokoontuu yhdessä muun henkilökunnan kanssa miettimään leikkipuiston riskejä ja uhkia. Saattaa myös olla tarpeen ottaa mukaan joku vanhemmista ja lapsista riskien tunnistamisen prosessiin, sillä he ovat saattaneet huomata jotain mitä henkilökunta ei välttämättä huomaisi. Riskit arvioidaan ja käsitellään aiemmin kerrottujen riskienhallinnan ohjeiden mukaisesti. Joillekin riskeille saattaa olla vaikeampi tehdä toimenpiteitä kuin toisille, mutta se ei tarkoita etteikö niitä tarvitsisi huomioida ja kirjata mahdollisia myöhempiä toimenpiteitä varten.

Työkalua on mahdollista seurata kohta kohdalta tai luoda kokonaisuuksia niin kuin kokee parhaaksi omalle leikkipuistolle. Työkalun sisältö on kuitenkin pääpiisteissään löydettävä turvallisuussuunnitelmasta, jotta kokonaisuus pysyy eheänä ja turvallisuussuunnitelman tunnusmerkistöt täyttyvät. Suppeampaa asiakirjaa ilman rikoksen torjunnan osiota kutsutaan usein pelastussuunnitelmaksi. Kuitenkin pelastussuunnitelmalle ja turvallisuussuunnitelmalle on yhteisinä vaatimuksina riskien arvioinnit ja toimenpiteet sekä ohjeet niille. Työkalun kohdissa ei haeta ”kyllä” ja ”ei”-vastauksia vaan kokonaisia lauseita siitä, miten puiston turvallisuus on järjestetty. Jos jokin asia ei ole tiedossa tai on keskeneräinen, voi senkin kirjata suunnitelmaan. Vastausten tavoitteena on kuitenkin saada turvallisuussuunnitelman laatijansa miettimään tehtyjä turvallisuusratkaisuja ja mitä voisi kenties tehdä toisin, paremmin.

5.3.1 Yleiset tiedot

Työkalun ensimmäisessä osassa käydään läpi rakennuksen ja leikkipuiston teknisiä tietoja. Tämän voi mieltää turvallisuussuunnitelman johdannoksi, jossa kerrotaan puiston henkilökunnan, ryhmät, kiinteistöhuollon jne.. Turvallisuussuunnitelman alussa myös kerrotaan, mitä varten se on ja kenelle se on tarkoitettu kuin myös kenelle siitä on ilmoitettu ja kenen tehtävänä on huolehtia sen päivittämisestä. Päivittämisestä vastaava tulisi nimetä turvallisuussuunnitelmaan, mikä lisää nimetyn vastuunottoa suunnitelman ajantasaisuudesta. Liian usein huolellisesti tehdyt turvallisuussuunnitelmat jäävät vaikutukseltaan puolitiehen kun niitä ei joko jalkauteta henkilökunnalle riittävästi tai niitä ei päivitetä riittävän usein, pahimmillaan vuosikymmenen välein.

Koulutuksen ja jalkauttamisen tärkeyttä ei tässä vaiheessa voisi enempää korostaa sillä turvallisuussuunnitelma jota kukaan ei osaa, on turha turvallisuussuunnitelma. Henkilökunnan on tiedettävä leikkipuiston yleisimmistä riskeistä ja miten niitä ehkäistä. Tavoitteena on luoda toimiva turvallisuuskulttuuri, jossa tarkastuslistojen sijaan jokainen työntekijä ja asiakas toimivat jokapäiväisissä toimissaan leikkipuiston turvallisuutta edistäen. Toimivan turvallisuuskulttuurin alkuun pääseminen saattaa sisältää enemmän yksityiskohtiin keskittymistä kuin esimerkiksi palo-ovien sulkemisen muistuttamista, mutta jatkossa turvallisuusteot käyvät kuin itsestään ja vähintään henkilökunnalle kehittyy ammattitaitoinen silmä havaitsemaan mahdollisia vaaranpaikkoja.

5.3.2 Rakenteelliset ja tekniset turvallisuusjärjestelyt

Tässä osiossa käydään läpi rakenteellisia ratkaisuja. Kiinteistön ja mahdollisesti myös leikkipuiston muun alueen on hyvä kiertää läpi niiden ihmisten kanssa, joille kuuluu osansa sen turvallisuuden huolehtimisesta. Näitä saattaa olla esimerkiksi kiinteistönhoitaja, rakennuksen omistaja, isännöitsijä tai vaikkapa vartioimisliikkeen edustaja. Osiossa kuljetaan kiinteistö kunnolla läpi ja kirjataan kaikki havaitut puutteet. Työkalussa on painotettu varsinkin toteutettuun paloturvallisuuteen. Osa paloturvallisuuden välineistä saattaa kuulua leikkipuiston itsensä hoidettaviksi ja huolehdittaviksi, osa kiinteistön tai rakennuksen omistajalle. Nämä vastuut on hyvä selvittää tarkastuksen yhteydessä, jotta myös parannus- ja korjaustoimenpiteet tulevat hoidetuksi. Kenelle esimerkiksi kuuluu sammutinkalusto, sprinklerijärjestelmä, hätäpoistumisovien opasteet tai vaikkapa kuvat hätäpoistumisovien salpojen päällä? Mitä paremmin vastuut on kirjattuna turvallisuussuunnitelmaan sitä helpompi on epäkohtiin tarttua jatkossa.

5.3.3 Rikoksantorjunta

Rikoksantorjunnan osiossa on tarkoitus selvittää rikollisen toiminnan ehkäisyyn tehtyjä toimenpiteitä ja keinoja. Jos on mitään mahdollisuutta että turvallisuussuunnitelma saattaa esimerkiksi säilytyspaikkansa vuoksi päätyä henkilökunnan ulkopuolisen käsiin, ei ole tarkoituksen mukaista mennä tässä osiossa yksityiskohtiin vaan pitäytyä pääpiirteissä. Rikosilmoittimen koodeja ei esimerkiksi tule kirjata turvallisuussuunnitelmaan, eikä välttämättä niiden nimettyä haltijaa. Jos leikkipuistossa on rikosilmoitinlaitteisto, voi sen pikakäyttöohjeet lisätä tämän osion liitteeksi. Puiston on huomioitava, että rikoksantorjuntalaitteistoa käytettäessä lainsäädäntö on myös otettava huomioon. Kameroita ei saa kohdistaa rikoslaissa luetelluin tavoin. Jos kameravalvonta on tallentavaa, on leikkipuistolta löydyttävä henkilötietolain mukainen rekisteriseloste, jossa perustellaan kameravalvonnan tarpeellisuus ja rekisterinpitäjä. Leikkipuistolla on myös velvollisuus ilmoittaa tallentavasta kameravalvonnasta kiinteistösääntöön. Tässä osiossa voi myös selvittää leikkipuiston avainhallintaan ja kulunvalvontaan liittyviä yleisiä tietoja. Jos esimerkiksi sähköinen kulunvalvonta ei jostain syystä toimi, mihin siitä voi arkena ilmoittaa? Entä päivystysaikana?

Rikoksantorjunnan osiossa voidaan myös selvittää leikkipuiston tietoturvasuhteeseen liittyviä käytänteitä. Turvallisuussuunnitelmassa kannattaa pitäytyä tietoturvan pääpiirteissä eikä niinkään paneutua yksityiskohtiin. Puiston yleiset linjaukset on kuitenkin hyvä tehdä selväksi, mitä tietoja käsitellään ja minkälaisessa tilanteessa. Minkälaisen tiedon käsittely on kiellettyä ja jos luottamuksellisesta tiedosta täytyy hankkiutua eroon, miten sen tehdä?

5.3.4 Turvallisuussuunnitelman jalkauttaminen

Suunnitelman jalkautusta ja perehdytystä ei sovi unohtaa kun suunnitteluprosessi on saatu päätökseen. Henkilökunnan kanssa on käytävä läpi saadut tulokset ja tarkemmat tiedot. Myös riskeihin liittyvät toimintaohjeet voi käydä henkilökunnan kanssa läpi, esimerkiksi ensiavun ja palon sammuttamisen. Myös puistossa käyville vanhemmille tai huoltajille on hyvä selostaa turvallisuussuunnitelman pääpiirteet, sillä myös muiden paikalla olevien aikuisten on järkevää tietää ja tunnistaa puiston riskejä. Myös lapsia voi varoittaa leikkipuiston riskeistä. Se on kuitenkin tehtävä pelottelematta ja jokaisen lapsen ikäkehityksen huomioon ottaen.

Leikkipuisto voi järjestää henkilökunnalle, lapsille kuin huoltajillekin todettuihin riskeihin liittyviä teemapäiviä. Esimerkiksi paloturvallisuuspäivänä voidaan opettaa vaikkapa rasvapalolen sammuttamista turvallisesti tai sammutuspeitteen käyttöä. Pitää kuitenkin muistaa, mikä on kohdeyleisön ikä ja pitää harjoitteet yksinkertaisina. Ensiapupäivänä voi opettaa lapsille esimerkiksi painesiteen käyttöä tai kylkiasentoon laittamista. Tavoitteena on opettaa ja valmistaa toimimaan järkevästi ja rauhallisesti hätätilanteen sattuessa.

Puistossa voi myös järjestää turvakävelyä, jossa kierretään kiinteistö ja rakennus läpi ja huomioidaan ne seikat, joihin on myös turvallisuussuunnitelmassa kiinnitetty huomiota. Turvakävelyn aikana on kätevää kiinnittää huomiota palosammuttimien ja muun sammutuskaluston sijainteihin, palo-oviin ja kulkureitteihin sekä hätävalaistukseen. Tavoitteena on tässä oppia tuntemaan kiinteistöä paremmin ja kiinnittää huomiota nimenomaan niihin asioihin, jotka muuten jäävät usein huomioimatta arjessa.

Paloharjoitukset ovat myös paljon käytetty tapa harjoitella paloturvallisuutta. Tässä kohtaa ei siis kannusteta henkilökuntaa, huoltajia tai lapsia itse aloittamaan sammutustöitä, vaan opetellaan tyhjentämään talo mahdollisimman nopeasti ja rauhallisesti. Leikkipuiston väen tulee kokoontua ennalta määrättyyn paikkaan ja odottaa päälaskua ja lupaa poistua. Paloharjoitusten lisäksi voi puistossa myös harjoitella sisälle suojautumista ympäristöriskin tai muun alueellisen uhan varalta.

Henkilökunnan perehdytyksen yhteydessä on tärkeää pyytää kuittaukset perehdytyksen päätyttyä, mutta talon muun väen kanssa ei tätä välttämättä tarvitse tehdä. Voi kuitenkin olla järkevää pitää jonkinlaista kirjaa, mitä lapsiryhmiä on koulutettu turvataitoihin ja milloin. Tällöin koulutusten uusimista on helpompi suunnitella ja aikatauluttaa jatkossa.

6 Työkalun arviointi ja jatkokehittäminen

Tämän opinnäytetyön liitteenä on toiminnallisen opinnäytetyön tulos, työkalu turvallisuussuunnitelman tekemiseen. Sen pohjalta on luotu turvallisuussuunnitelma Helsingin kaupungin

leikkipuistoon. Työkalu on tehty yleispäteväksi, eikä sitä ole välttämättä tarkoituksenmukaisesti käyttää identtisesti sellaisenaan leikkipuistoon katsomatta vaan soveltaa kohdeorganisaatiosta riippuen. Kohdeleikkipuiston henkilökunta on kommentoinut ja antanut palautetta valmiin turvallisuussuunnitelman helppolukuisuudesta, teemojen jäsentelystä sekä tarpeellisesta tai ylimääräisestä tiedosta. Työkalun tavoitteena on ollut luoda turvallisuussuunnitelma, jonka jokainen työntekijä pystyy vaivattomasti lukemaan ja josta löytyy leikkipuiston turvallisuustoiminnalle tarvittavat tiedot. Turhaa tietoa tulee turvallisuussuunnitelmassa välttää, sillä se vaikuttaa suoraan suunnitelman helppolukuisuuteen. Palautteen pohjalta turvallisuussuunnitelmaa ja samalla työkalua on muokattu vastaamaan kohdeympäristönsä tarpeita paremmin.

6.1 Itsearviointi

Opinnäytetyöprosessi alkoi jo keväällä 2016, jolloin aihetta jouduttiin hiomaan ehdotetusta. Kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa varmistui kohdeleikkipuiston halukkuus yhteistyökumppaniksi. Loma-ajat ovat vaikeuttaneet välitöntä yhteydenpitoa leikkipuiston edustajaan, mutta muuten yhteistyö on toiminut vaivattomasti. Työ on edennyt sykäyksissä kuitenkin painotuen syksylle ja talvelle 2016. Opinnäytetyössä saavutettiin se mitä lähdettiin hakemaan. Kuitenkin työn todellinen arvo ja tarve varmistuvat vasta siinä kohtaa, kun joku muu minun lisäksi hyödyntää työkalua.

Opinnäytetyöprosessin aikataulu oli jo etukäteen tarkasti tiedossa, eikä siitä ollut mahdollista joustaa. Opinnäytetyön on oltava valmis vuoden 2016 puolella. Aikataulussa siis onnistuttiin pysymään.

Painetut lähteet

SFS-ISO 31000: 2009. Risk management- Principles and guidelines.

Krogerus, M. & Tschäppeler, R. 2012. Pieni suuri päätösten kirja. 2. painos. EU: Atena.

Leppänen, J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä, turvallisuusjohtamisen portfolio. Jyväskylä: Gummerus.

Miettinen, J. E. 2002. Yritysturvallisuuden käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Vaajakoski: Gummerus.

Samociuk, M., Iyer, N. & Lehtosuo, K. 2004. Väärinkäytösten torjunta, käytännön opas. Gummerus.

Suomen pelastusalan keskusjärjestö. 2002. Turvallisuussuunnitelma, opas yritykselle ja laitokselle. 2. painos. Helsinki: Tammer.

Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J. & Pisto, H. 2007. Ammattina turvallisuus. WSOY Oppimateriaalit.

Waittinen, M., Ripatti, E. & Becker, T. 2011. Työntekijän turvallisuusopas. Nurmijärvi: Painoagentti.

Sähköiset lähteet

Elinkeinoelämän keskusliitto 2016. Viitattu 27.10.2016. <https://ek.fi/mita-temme/tyoelama/yritysturvallisuus/>.

Evira 2016. Viitattu 17.10.2016.
<https://www.evira.fi/elintarvikkeet/hygieniapassi/>.

Helsingin kaupunki 2016. Viitattu 20.10.2016.
<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avointoiminta/leikkipuistot/>.

Vuori, M., Suominen, A & Lepistö, J. 1999-2000. Riskienhallinnan perusteet Pk-yrityksille ja työntekijöille. Viitattu 19.10.2016.
<http://www.pk-rh.fi/uploads/valinesarja/riskienhallinnan-perusteet-kirjanen.pdf>.

Kuluttajaturvallisuuslaki 22.7.2011/920.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työsuojelun toiminnasta 20.1.2006/44.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Pelastuslaki 29.4.2011/379.

Tampereen kaupunki 2016. Viitattu 27.10.2016. <http://www.tampere.fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/kerhot-ja-leikkitoiminta/perhekerhot.html>.

Tukes 2016. Viitattu 21.9.2016.
<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/Palveluiden-turvallisuusvaatimuksia/Leikkikentat/>.

Työterveyshuoltolaissa 21.12.2001/1383.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Valtioneuvoston asetus lelujen turvallisuudesta 8.12.2011/1218.

Kuviot

Kuvio 1: Maslow'n tarvehierarkia (Krogerus & Tschäppeler 2012, 88.)	9
Kuvio 2: Vaaran ja mahdollisuuden suhde	10
Kuvio 3: Organisaatioturvallisuuden osa-alueet (Elinkeinoelämän keskusliitto.).....	14

Taulukot

Taulukko 1: Riskien vakavuus	22
------------------------------------	----

Liitteet

Liite 1: Työkalu leikkipuiston turvallisuussuunnitelmaan.....	32
Liite 2: Kameravalvonnan rekisteriseloste	44
Liite 3: Ilmoitus tallentavasta kameravalvonnasta	46

Liite 1: Työkalu leikkipuiston turvallisuussuunnitelmaan

Vastaa kysymyksiin kokonaisilla lauseilla, jolloin saat samalla kirjoitettua turvallisuussuunnitelmaan. Työkalua voi edetä kohta kohdalta kronologisesti, mutta on suositeltavaa suorittaa riskienarviointi ennen työkalun aloittamista. Tarkemmat ohjeet työkalun osioille löytyvät opinnäytetyöstä kohdasta 5. Työkalu.

Yleiset tiedot			
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
1	Löytyvätkö suunnitelmasta toimipisteen yhteystiedot ja kiinteistön keskeisimpien yhteyshenkilöiden yhteystiedot?	Osoite, esimies rakennuksen omistaja, tekninen isännöitsijä, kiinteistönhuolto, vuokralaiset, kokoontumispaikan tiedot.	
2	Onko kohteella heikentyneen toimintakäytön erityisryhmiä?	Miten erityisryhmät on otettu huomioon?	Mitä erityisryhmiä puistossa on? Millä tavalla toimintakäytöt ovat heikentyneet?
3	Miten suunnitelma perehdytetään eteenpäin henkilökunnalle?	Onko suunnitelma tai sen muutokset käyty läpi kokouksessa? Onko työntekijät perehdytetty suunnitelmaan? Kuittaako henkilökunta minnekään perehdytyksen jälkeen? Mistä löytyvät sähköinen versio ja paperiversio?	Milloin ja ketä oli paikalla? Perehdytyssuunnitelma. Perehdytetyn kuittaus ja päivämäärä. Sähköisen version löydyttävä tietokoneelta, paperinen käden ulottuville.
4	Onko suunnitelmasta viestitty myös huoltajille?	Suunnitelmaa voidaan käsitellä käydä läpi esimerkiksi vanhainhoidossa.	Huoltajat tuntevat leikkipuiston riskit ja osaavat toimia hätätilanteessa.

Yleiset tiedot			
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
5	Onko muille sidosryhmille tiedotettu suunnitelma?	Rakennuksen omistajalle, isännöitsijä, puiston päällikkö, kiinteistöhuolto. Koska? Kenelle?	Leikki puisto pitää luetteloa siitä, kenelle on tiedotettu ja koska.
6	Kenen vastuulla on turvallisuussuunnitelman laatiminen ja päivityksestä huolehtiminen?	Kuka koordinoi tiedottamisen? Kuka valvoo pelastussäännöksiä ja määräyksiä noudattamista?	Nimetty henkilö ottaa asian hoitaakseen.
7	Onko henkilökunta tietoinen yleisiin turvallisuuden liittyvistä velvollisuuksistaan?	Hallitsevatko turvallisuussuunnitelmassa kerrotut tiedot? Päivittävätkö tietojaan? Toimivatko työpaikallaan turvallisuusvahinkoja ennaltaehkäisevästi ja ryhtyvätkö toimenpiteisiin, jos niitä ilmenee? Kiinnittävätkö päivittäistä huomiota paloturvallisuuden ja ryhtyvät toimenpiteisiin, jos epäkohtia ilmenee? Löytyvätkö henkilökunnalta riittävät valmiudet pelastustoimenpiteisiin? Onko henkilökunnalle luotu helposti käytettävä järjestelmä, jonka kautta voi poikkeus- ja vaaratilanteet ilmoittaa?	Hyvä turvallisuuskulttuuri on kaikkien vastuulla. Tätä tulee painottaa. Onko alkusammutus ja hätäensiapu hallinnassa? Miten näitä taitoja voi tehostaa? Sähköinen vai painettu versio? Seuraako ilmoituksia kukaan?

Yleiset tiedot		
Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
8	<p>Ovatko rakennuksen omistajan vastuut selvillä?</p> <p>Kiinteistön rakenteellinen palo- ja poistumisturvallisuus.</p> <p>Uloskäytävät ja pelastustiet, kunto ja käytettävyys.</p> <p>Kiinteistön laitteiden kunnossapito.</p> <p>Rakennuksen hormien nuohous ja ilmanvaihtolaitteet</p>	Tietääkö henkilökunta kenelle ilmoittaa, jos havaitsevat ongelmia?
9	<p>Ovatko kiinteistöhuollon vastuut selvillä?</p> <p>Poistumisreittien valaistuksen, paloilmoin- ja palovaroitinjärjestelmän säännölliset testaukset.</p> <p>Ovenavaukset</p> <p>Pihan, kulkuväylien ja pelastusteiden siisteys ja liukkaudentorjunta sekä talviaikainen auraus.</p> <p>Lumenpudotuksen tarpeen seuraaminen.</p>	Tietääkö henkilökunta kenelle ilmoittaa, jos havaitsevat ongelmia?
10	<p>Onko suunnitelmaan kirjattu viimeisin päivityspäivämäärä ja siihen osallistuneet henkilöt?</p> <p>Kuka on ollut mukana laatimassa?</p>	

Yleiset tiedot		
Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
11	<p>Ovatko toimipisteen vaarat ja riskit tunnistettu ja arvioitu?</p> <p>Mitkä ovat vaaroihin johtavia syitä. Voiko niille tehdä jotain?</p> <p>Mitä riskien vähentämiseksi on tehty? Mitkä ovat lieviä, siedettäviä ja sietämättömiä?</p>	<p>Ohjeita riskien arviointiin muun muassa PK-RHn sivuilla http://www.pk-rh.fi/</p>
12	<p>Onko todennäköisimmille onnettomuuksille suunnitelmaa ennaltaehkäisyyn?</p> <p>Onko niitä toteutettu? Onko ennaltaehkäisylle suunnitelmaa?</p>	
13	<p>Miten onnettomuuksiin on varauduttu?</p> <p>Järjestelyt vahinkojen minimoimiseen?</p>	
14	<p>Onko vaara- ja onnettomuustilanteille toimintaohjeet?</p> <p>Järjestelyt oikealle toiminnalle?</p>	<p>Ohjeet myöhempänä turvallisuussuunnitelmassa.</p>
15	<p>Onko vaara- ja ongelmatilanteista toipumiseen suunnitelmaa?</p> <p>Jälkitoimenpiteet vaikutusten minimoimiseksi?</p>	

turvallisuusjärjestelyt			
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
1	Onko palo-osastointi tarkoituksen mukaisessa kunnossa?	Onko kiinteistön omistaja huolehtinut, että palo-osastot ovat rakennusluvan mukaisessa kunnossa? Kuka kartoittaa niiden kuntoa? Tunteeko henkilökunta palo-osastojen rajat? Huolehtiiko henkilökunta, jos osastointeja käytetään väärin? Onko palo-osastointeja merkitty pohjapiirustukseen?	
2	Onko henkilökunta tietoinen palohälytysjärjestelmien toiminnasta?	Mistä laukeaa, miten voi ehkäistä, mitä tehdä kun hälyttää?	
3	Onko henkilökunta tietoinen kohteen palojärjestelmistä?	Onko käytössä palovaroittimia, automaattisia paloilmoittimia, palovaroittimia vai paloilmaisimia?	
4	Missä sijaitsee palovaroitin- tai ilmoitinjärjestelmän keskus?	Onko merkittynä pohjapiirustukseen? Kuka vastaa ylläpidosta?	
5	Osaako henkilökunta toimia, jos automaattinen sammutinjärjestelmä laukeaa?		
	Rakenteelliset ja tekniset		

turvallisuusjärjestelyt			
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
6	Tietävätkö kiinteistön käyttäjät alkusammutuskaluston sijainnin ja osavatko sen käytön?	Kuvaile, millaista alkusammutuskalustoa kohteella on.	
7	Onko alkusammutusvälineet merkitty pohjapiirustukseen?		
8	Tunteeko henkilökunta poistumistiet ja niiden tarkoituksen?		SPEKin Internet-sivuilta löytyy turvallisuuskävelyiden ohjeet ja tarkistuslista http://www.spek.fi/Suomeksi/Turvatieo/Paloturvallisuus/-Tyopaikalla/Turvallisuuskavely
9	Ovatko poistumisteiden kulkutiet vapaat, ilman ylimääräistä (mitään) tavaraa?		
10	Onko varapoistumistiet merkitty selvästi, jotta ne löytää myös pimeällä?	Kirjaa turvallisuussuunnitelmaan uloskäytävät ja sijainnit sekä varatiet.	
11	Kuka vastaa turvavalojen huollosta ja kunnossapidosta?	Kiinteistöhuollon yhteystiedot	
12	Onko poistumisjärjestelyt merkitty pohjapiirustukseen?		
Rakenteelliset ja tekniset turvallisuusjärjestelyt			

	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
13	Onko poistumista harjoiteltu henkilökunnan, lasten ja vanhempien kanssa?	Toiminta kokoontumispaikalla? Poistuminen pois savusta päin	
14	Tunteeko henkilökunta muuten pelastustoiminnan keskeiset asiat?	Pelastustoimenpiteiden tekniset ratkaisut, pelastuslaitoksen toiminnan, sen lähestymissuunnan, vaadittavat opastukset, pelastustiet ja kulun varmistamisen. Savuluukkujen avaus ja savunpoiston avaus ja hallinta	
15	Tietääkö henkilökunta hätäseis- kytkimen sijainnin?	Ilmastointi tulee pysäyttää tulipalotilanteessa ja sisälle suojaumisessa.	
16	Tietääkö henkilökunta veden ja kaasun pääsulun sijainnin ja osaako käyttää niitä?	Kaasu- ja vesivuototilanteissa vahinkojen rajoittamiseksi. Sulut sellaisessa paikassa, jonne pääsee helposti hätätilanteessa, esteetön pääsy.	
	Rakenteelliset ja tekniset turvallisuusjärjestelyt		

	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
17	Onko turvallisuussuunnitelmassa yhteenvetoa pelastustoiminnan edellytyksistä ja vaatimuksista?	Mm. pelastuslaitoksen lähestyminen, opastus pelastustilanteessa, sisäänpääsy	
18	Löytyykö turvallisuussuunnitelmasta helposti löydettävistä keskeisten järjestelmien yms. sijainnit pelastustapahtuman varalta?	<ul style="list-style-type: none"> – Yleisavaimet (putkilukko) – Veden pääsulku – Kaasun pääsulku – Savunpoiston käynnistys/ keskus – Ilmastoinnin pysäytys 	
19	Onko pohjapiirustukseen ja asemapiirustukseen merkitty pelastustiet, opastuspaikat, sulut, savunpoiston?		
	Rakenteelliset ja tekniset turvallisuusjärjestelyt		
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja

20	Onko leikkipuistossa muita teknisiä turvallisuusjärjestelyitä? Onko niitä selvitetty turvallisuussuunnitelmassa?	<ul style="list-style-type: none"> – Henkilöturvajärjestelmä – Rikosilmoitinjärjestelmä – Kameravalvonta – Kulunvalvonta – Kuulutusjärjestelmä 	
21	Löytyykö turvallisuussuunnitelmasta aiemmin riskienhallinnan myötä havaittujen riskien ohjeet ennaltaehkäisyyn kuin myös onnettomuustilanteisiin?	Ohjeet tulipalotilanteisiin, ensiaputilanteisiin, uhkatilanteisiin..	<p>Suomen punaisen ristin Internet-sivuilta löytyy ajantasaiset ensiapuohjeet https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet</p> <p>SPEKin Internet-sivuilta löytyy runsaasti tietoa paloturvallisuudesta http://www.spek.fi/Suomeksi/Turvatieoia/Paloturvallisuus</p> <p>Työterveyslaitoksen Internet-sivuilta löytyy ohjeita uhkatilanteessa toimimiseen http://www.ttl.fi/fi/tyoturvallisuus_ja_riskien_hallinta/tyovakivalta/miten_toimia_uhkatilanteessa/sivut/default.aspx</p>

Rikoksentorjunta

	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja
--	---------	--------------	-------------

1	Onko kiinteistön ulko-alueet valaistu ilta- ja yöaikaan?	Miten valot on kohdistettu?	
2	Onko kohteella kameravalvontaa tai tallentavaa kameravalvontaa?	Onko kameravalvonta paikallista vai lähettääkö valvontakuva jonnekin?	
3	Onko kameravalvonnasta ilmoitusta?	Tallentavasta kameravalvonnasta ilmoitus pakollinen	liitteenä malli (Liite 2)
4	Onko kameravalvonnasta rekisteriselostetta?	Pakollinen	mallipohja liitteenä (Liite 3)
5	Kenelle kameratallenteita saa luovuttaa, kuka niitä saa katsoa?		
6	Onko kamerat kohdistettu oikein?	Puiston kriittisille alueille, sisäänkäynneille, helpoille ilkvallan kohteille?	
7	Kuka vastaa huollosta?		
8	Onko kohteella rikosilmoitinlaitteistoa?		
9	Mikä on vartioimisliike?		
	Rikoksantorjunta		
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja

10	Kuka luovuttaa koodit henkilökunnalle?	Pystyykö henkilökunta itse koodaamaan uusia koodeja, vai tarvitaanko niitä varten aina asentaja paikalle?	
11	Kuka vastaa huollosta?		
12	Kuka kouluttaa uudet työntekijät käyttämään laitetta?	Onko selvillä, milloin laitetta käytetään?	
13	Onko kohteella sähköinen kulunvalvonta vai käytössä ainoastaan kovat avaimet?		
14	Kuka vastaa siitä, kenelle luovutetaan avaimet?		
15	Kuka vastaa sähköisen kulunvalvonnan ohjelmoinnista ja huollosta?		
16	Tietääkö henkilökunta leikkipuiston sallasapitosäädökset ja käytänteet?	Mistä saa puhua ja kenelle?	
17	Kenellä on oikeus käsitellä henkilötietoja?		Henkilötietolaki 22.4.1999/523
18	Onko puistossa tietoturvajäteastiaa?	Osataanko sitä käyttää?	
	Rikoksantorjunta		
	Kysymys	Tarkennuksia	Lisätietoja

19	Kenellä on käyttäjätunnukset ja salasanat järjestelmiin?	Säilytetäänkö niitä asianmukaisesti?	
19	Kuka huolehtii leikkipuiston tietokoneiden ja sähköisten järjestelmien suojauksesta?		
20	Onko henkilökunta tietoinen, millaisiin asioihin työpaikan tietokonetta ja muita laitteita saa käyttää?	Sivustot, sähköpostit	https://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus/palveluidenturvallinenkaytto.html https://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus/laitteenturvallinenkaytto.html https://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus.html

Liite 2: Kameravalvonnan rekisteriseloste

Kameravalvonnan rekisteriseloste

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 759/2004 16§

Henkilötietolaki 523/99 10§

Rekisterinpitäjä

Organisaation nimi

Organisaation osoite

Rekisteriä hoitava henkilö, vastuhenkilö

Nimi

Organisaation osoite

Rekisterin nimi

Tallentava kameravalvonta

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Rekisterin tarkoitus on ehkäistä ja tarvittaessa selvittää tiloissa ja kiinteistöllä tapahtuneita henkilökunnan, asiakkaiden ja muiden henkilöiden tekemiä rikoksia sekä varmistaa edellä mainittujen ryhmien turvallisuutta.

Lisäksi työnantajalla on oikeus käyttää rekisterin tietoja työtapaturman tai muun työturvallisuuslain mukaisen vaaran tai uhan selvittämiseksi, työsuhteen päättämisen toteennäyttämiseksi lain Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 759/2004 17§ 2 momentin yksilöityjen tilanteiden mukaan, häirinnän tai ahdistelun toteennäyttämiseksi laissa Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 sekä häirinnän tai epäasiallisen käytöksen selvittämiseksi sekä toteennäyttämiseksi työturvallisuuslain 738/2002 mukaisesti.

Rekisterin tietosisältö

Kuva-aineisto, joka on syntynyt kohdeorganisaation kiinteistössä ja alueella, josta löytyy valvontakameroita. Kameravalvonta on tallentava, tallennusaika xx päivää.

Säännönmukaiset tietolähteet

Kuva-aineisto, joka on syntynyt kohdeorganisaation tallentavasta kameravalvonnasta.

Säännönmukaiset tietojen luovutukset sekä tietojen siirto EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Tietoja voidaan rikosepäilyn perusteella luovuttaa poliisille poliisin pyynnöstä.

Rekisterin suojauksen periaatteet

Tallenninta säilytetään lukitussa tilassa. Tiedot ovat lukittuna salasanalla, XX saatavilla. Tieto on tallentimella digitaalisena. Tiedot tuhoutuvat automaattisesti xx päivän kuluessa, jolloin uusi materiaali korvaa vanhan. Tietojen säilytysajasta voidaan poiketa erityisen painavasta syystä.

Tallenteiden käsittely

Nimetyllä vastuuhenkilöllä, organisaation johtajalla sekä henkilökunnalla on oikeus käsitellä tietoja tarvittaessa.

Liite 3: Ilmoitus tallentavasta kameravalvonnasta

**Alueella tallentava
kameravalvonta**

**På området inspelande
kameraövervakning**